

УКРАЇНА

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ**

вул.Грушевського, 21, м.Івано-Франківськ, 76004 тел. (0342) 55-21-34, тел. факс 55-22-72
E-mail: osvita 569 @ ukr. net Код ЄДРПОУ 39356695

Від 12.11.2018 року

№ 1450/01-14/12

**Керівникам місцевих органів управління освітою
райдержадміністрацій, міськвиконкомів,
об'єднаних територіальних громад**

**Про проведення обласної природоохоронної акції
«Допоможемо пернатим»**

З метою проведення широкої просвітницької роботи та практичних дій з охорони та збереження орнітофауни своєї місцевості, розвитку гуманного ставлення до птахів та мотивації щодо їх охорони, організації допомоги у підгодівлі зимуючих та перелітних птахів просимо з листопада 2018 року по квітень 2019 року провести обласну природоохоронну акцію «Допоможемо пернатим» (далі – Акція).

Учасниками Акції є учні закладів загальної середньої освіти та вихованці закладів позашкільної освіти.

Інформацію про проведену роботу в рамках Акції слід надіслати до 10 травня 2019 року на електронну адресу Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді if_odencum@ukr.net.

Просимо поширити інформацію про проведення Акції серед закладів освіти області.

Для належної підготовки та проведення Акції надсилаємо методичні рекомендації (додаються).

Додаток: на 3 арк.

Директор департаменту

Віктор Кімакович

Додаток
до листа департаменту освіти, науки
та молодіжної політики
облдержадміністрації
від _____ № _____

Методичні рекомендації щодо організації та проведення природоохоронної акції «Допоможемо пернатим»

Природоохоронна Акція організовується з метою проведення широкої просвітницької роботи та практичних дій з охорони та збереження орнітофауни своєї місцевості, розвитку гуманного ставлення до птахів та мотивації щодо їх охорони, організації допомоги у підгодівлі зимуючих та перелітних птахів. Акція проводиться з листопада 2018 року по квітень 2019 року.

Завдання Акції: оволодіння методиками визначення, спостереження, обліку зимуючих та перелітних птахів; вивчення видового різноманіття птахів своєї місцевості; охорона пернатих.

Однією з найбільш розповсюджених груп теплокровних тварин є птахи. Вона налічує близько 8600 сучасних видів, в Україні – близько 360 видів.

Птахи мають велике наукове, виховне й естетичне значення. Вони є об'єктами наукових досліджень, моделями для вивчення біологічних процесів, чудовою прикрасою лісів, полів, лук, невід'ємною складовою частиною рідної природи. Тому на сьогодні досить гостро стоїть питання охорони птахів.

Перша й основна умова для ефективної охорони птахів – збереження їхніх місць гніздування і кормової бази.

Друга, не менш важлива умова збереження птахів – підгодівля їх у несприятливий час, оскільки для птахів голод – одна з основних причин загибелі взимку. Зимові та весняні снігопади, обледеніння, природні вороги призводять до загибелі великої кількості пернатих. Вміло організована підгодівля сприяє не лише виживанню птахів, а також подальшому їх закріпленню на гніздових ділянках. Підгодівлею птахів займаються всі, кому не байдужа їх доля. Але не всі, на жаль, знають, як правильно організувати підгодівлю птахів.

Акція проводиться у три етапи.

I етап триває протягом листопада.

У природі ще багато кормів, але птахів привчають до певних ділянок, де в майбутньому буде проводитися підгодівля. У цей період даються різноманітні корми (насіння соняшника, гарбуза, проса, крихти білого хліба) один раз на добу в невеликій кількості. Одночасно проводиться заготівля кормів для зимової підгодівлі птахів. У цей же період проводять висаджування горобини, калини, бузини деревоподібної чорної, ялівця,

степової вишні, жимолості татарської, обліпихи, глоду, бересклету, шипшини для створення кормової бази для птахів взимку.

II етап – основний, проходить протягом грудня – лютого.

Найбільшої підтримки від нас чекають комахоїдні птахи: синички, повзики, пищухи.

Серед найпоширеніших кормів, що можна використовувати для підгодівлі птахів узимку можна назвати:

- насіння соняшника (не смажене) дуже люблять снігурі та синиці. Можна трохи розтовкти його пляшкою чи качалкою;
- насіння коноплі – люблять усі зерноїдні птахи;
- овес – їдять вівсянки та чубаті жайворонки;
- просо, пшоно – найулюбленіша їжа для вівсянок, жайворонків, синиць та горобців;
- насіння кавунів – корм для синичок та повзиків;
- насіння дині – всі птахи полюбляють;
- крихти сухого білого хліба (не чорного) – корм для багатьох птахів;
- сире несолене сало, сирі чи варені кістки – улюблені ласощі синиць;
- ягоди горобини і бузини – улюблені ласощі дроздів;
- насіння ясеня – ласощі для снігурів;
- насіння бур'янів (лобода, кропива, кінський щавель) – корм для всіх зерноїдних птахів.

Підгодівля проводиться щоденно. Корм бажано закладати в годівниці в одні і ті ж години. Якщо птахів не підгодовують більше тижня, вони залишають цю ділянку і перелітають в інші місця.

Водоплавні птахи підгодовуються зерном пшениці, гороху, проса, рапсу безпосередньо біля водойм з розрахунку 200 г на одну особину. Корми бажано висипати на мати з соломи чи очерету.

При всіх типах підгодівлі біля годівниць треба розміщувати пісок, дрібний гравій, гальку, особливо в болотистих місцевостях.

Там, де поблизу немає водойм, встановлюють напувалки – дуже вдалий засіб для приваблювання птахів.

III етап триває протягом березня – квітня.

Весняні снігопади та похолодання небезпечні особливо для тих видів птахів, що прилітають рано: шпаки, білі пліски, горихвістки-чорнушки, строкаті мухоловки, вільшанки. Птахи виснажені під час міграцій, до того ж у них триває передгніздова линька. В цей період, крім звичайних кормів до раціону можна включити личинок борошняного хруща (розводять штучно), личинок ріп'яхової молі (міститься в насінні реп'яхів), мотиль.

По закінченню сезону підгодівлі територія біля годівниць перекопується, посипається вапном з метою дезінфекції.

Акція завершується проведенням свята «День зустрічі птахів».

Виготовлення годівниці

Конструкція годівниці не має суттєвого значення для успішної підгодівлі птахів, важливіше, щоб в ній постійно знаходився прийнятний для птахів корм. Годівниці бувають відкритого та закритого типів.

Найпростіші годівнички виготовляють:

- З пластикових пляшок різноманітної форми. Годівниці-автомати зручні у користуванні, оскільки в них корм в міру поїдання птахами, досипається.
- Зі звичайної фанерної дощечки з бортами 3-5 см, її краще чіпляти під навісом. З метою більш раціонального використання кормів краще робити годівниці з дахом.
- Годівниці-курені. Деякі птахи взимку годуються на землі (посмітюха, вівсянка звичайна, сіра куріпка). Цим птахам годівниці встановлюють на землі. Для цього робиться плескатий дах або у вигляді куреня, відкритого з обох боків на випадок небезпеки. Якщо випадає великий сніг, територію біля такої годівниці присипають половою, соломною, корою.

Виготовлення шпаківні

Шпаківню потрібно робити з дощок (липові, осикові, соснові, ялинові). Можна пустити в діло старі дошки, але, звичайно, не гнилі. Не можна робити пташині будиночки з фанери: в них холодно і неспокійно – фанера звукопроникна.

Зовнішні сторони стінок можна вистругати, внутрішні ж краще залишити шорсткими: птахам буде легше дертися до льотка. Діаметр льотка 5-6 см. Стінки шпаківні щільно збивають цвяхами, намагаючись не залишати щілин. Якщо щілини все-таки залишилися, їх треба замазати шпаклівкою або глиною: птахи не терплять протягів. Щоб шпаківня провітрювалася і була сухою, в дні залишають помітні щілини для вентиляції. Тепер залишилося приробити знімну кришку шпаківні. З боку задньої стінки кришка підходить майже впритул, над передньою вона повинна виступати на 5 см, щоб закривати льоток від дощу.

Шпаківня зібрана. Тепер потрібно приладнати цей будиночок для птахів до дерева. Якщо шпаківня призначена для парку або гаю, то варто подумати над її забарвленням; адже воно замаскує гніздівлю в зеленій кроні, зробить її непомітною для руйнівників. Кріплять шпаківню до дерева просмоленою мотузкою, або дротом. На висоті 5-7 м від землі шпаківню підвішують до дерева. Важливо запам'ятати, що птахи не люблять селитися в будиночку, що схиляється в бік чи завалюється назад.